

Contouren Specialistische Cursus Groepspsychotherapie

Screening

Onderstaande contouren zijn de NVGP-richtlijnen voor het draaiboek van de specialistische cursus groepspsychotherapie. Nieuw ingediende cursussen worden gescreend door de Contouren Specialistische Cursus Groepspsychotherapie.

Screeningsprocedure

Onderstaande contouren zijn de NVGP-richtlijnen voor het draaiboek van de specialistische cursus groepspsychotherapie. Nieuw ingediende cursussen worden gescreend door de subcommissie Cursusbeoordeling van de opleidingscommissie aan de hand van deze richtlijnen. Daarnaast wordt elke cursus om de 5 jaar opnieuw gescreend. Alleen een door de NVGP erkende cursusgever kan een erkende cursus geven. Cursusgevers worden eveneens om de 5 jaar gescreend aan de hand van de NVGP richtlijnen. Tijdens de cursus kan wel gebruik worden gemaakt van gastdocenten om bepaalde specifieke onderdelen te geven. Indien de gastdocent geen NVGP-erkend cursusgever is, dient de hoofdcursusgever altijd aanwezig te zijn in verband met de kwaliteitsborging.

N.B. Indien een kandidaat-cursusgever bij de aanvraag van het cursusgeverschap gebruik maakt van een bestaand, geaccrediteerd draaiboek dient de kandidaat-cursusgever een herkenbare eigen inbreng aan het draaiboek toe te voegen vanuit zijn of haar eigen specialisatie of interesse.

Groepsdynamica gecombineerd met andere referentiekaders

De specialistische cursus groepspsychotherapie is een bovenbouw cursus op de basis cursus groepsdynamica. Behalve een voortzetting van de basis cursus is de specialistische cursus zowel een verbreding als verdieping van de groepsdynamische aanpak. In de specialistische cursus wordt het groepsdynamische referentiekader gecombineerd met één van de andere theoretische referentiekaders zoals het cognitieve-gedragtherapeutische-, psychoanalytische-, clientgerichte of het systeemtheoretische referentiekader. Deze combinatie kan zonnodig nog uitgebreid worden met een methodisch- (bijvoorbeeld gelimiteerde focale therapie) en/of een settingskader (bijvoorbeeld deeltijdbehandeling). Het specialistische karakter komt verder tot uiting in gerichte aandacht voor specifieke groepstherapeutische behandeling van gecompliceerde problematiek.

Voorwaarde is dat de behandelmethodes altijd gericht dient te zijn op een vorm van verandering en dat de groepsdynamische basis van een groepspsychotherapie herkenbaar aanwezig blijft. **De groepsdynamica is immers het basisreferentiekader en expertisekenmerk van de NVGP.** Concrete voorbeelden van dergelijke groepen zijn onder meer inzichtgevende analytische groepspsychotherapie, systemische groepstherapie voor paren, cognitieve groepstherapie, groepspsychotherapie in een deeltijdprogramma voor adolescenten. Buiten de richtlijnen vallen niet op verandering gerichte groepen of waarin de groepsdynamiek ontbreekt, zoals bijvoorbeeld een psycho-educatieve cursus of een behandelmethodes die in de kern 'individuele behandeling in de groep' is.

Plaats in de opleiding tot groepstherapeut-NVGP

De specialistische cursus groepspsychotherapie is onderdeel van de opleiding tot groepstherapeut-NVGP. Zij is het vervolg op de basis cursus groepsdynamica en is daarmee de tweede trede in de theoretisch technische scholing.

Cursusdraaiboek format

De cursus wordt weergegeven in een cursusdraaiboek met de volgende onderdelen:

- Inleiding met NVGP-, accreditatie-, en docentgegevens;
- Cursusomvang;
- Cursistendoelgroep;
- Cursusdoelen;
- Theoretische uitgangspunten (specialistische methode: theoretische/methodische referentiekader, cliënten/patiëntendoelgroep, specialistische technieken, setting);
- Didactische uitgangspunten;
- Werkwijze en leermiddelen en structuur per bijeenkomst;
- Onderwerpen (in logische volgorde) met de literatuur en praktijkaccent;
- Evaluatie en toetsing;
- Regels over maximale afwezigheid;
- Literatuur totaaloverzicht.

Cursusomvang, aantal bijeenkomsten en duur van een bijeenkomst

De specialistische cursus groepspsychotherapie in pure vorm bestaat uit minimaal 40 vis-à-vis uur opleiding. Een bijeenkomst duurt minimaal 1 ½ uur en maximaal 4 uur. Een bijeenkomstduur van 3 uur is gebruikelijk, in dat geval omvat de cursus 13 à 14 bijeenkomsten.

Door benutting van maximaal 30 module-uren van de theoretisch-technische opleiding is de cursus uit te breiden tot maximaal 70 uur.

Cursistendoelgroep

Klinisch psychologen (i.o.), psychotherapeuten (i.o.), psychiaters (i.o.), GZ psychologen (i.o.) en basisartsen die een basiscursus groepsdynamica hebben afgerond en werkzaam zijn met behandelingsgroepen in de gezondheidszorg.

Cursusdoelstelling

De cursus heeft verbetering van de volgende competenties als doel:

- de cursist kent de diagnostische- en therapeutische kenmerken van de beoogde cliënten/patiëntendoelgroep de cursist kent de fundamentele begrippen uit het (de) specialistische en /of methodische referentiekader(s);
- de cursist kan deze begrippen in de groepsbehandeling van de beoogde cliënten /patiëntendoelgroep herkennen en verwoorden;
- de cursist bezit de belangrijkste specialistische groepspsychotherapeutische vaardigheden van de beoogde methode;
- de cursist is zich meer bewust van de gevoelens die de beoogde cliënten/patiëntendoelgroep bij hem/haar kunnen oproepen en hoe deze gevoelens zijn te hanteren.

Theoretische uitgangspunten

Groepsdynamica is de theoretische basis voor de specialistische cursus . Dit referentiekader wordt gecombineerd met een tweede of derde theoretisch referentiekader en/of methodisch referentiekader dat duidelijk moet worden beschreven in het draaiboek.

Naast de referentiekaders worden ook de volgende onderwerpen zo duidelijk mogelijk beschreven/ afgebakend: de cliënten/patiëntendoelgroep, de specialistische technieken, en de setting.

Didactische uitgangspunten

Het draaiboek moet vermelden welke didactische uitgangspunten worden gebruikt. Enkele voorbeelden:

- Modeling: de cursusleider als voorbeeld van de groepsdynamische aanpak;
- Ervaringsgericht leren: gebruik van de directe ervaring als leermiddel;
- De leercyclus van Kolb, dwz dat de cursus een opeenvolging kent van: concreet ervaren, waarnemen en overdenken (reflecteren), abstracte begripsvorming, actief experimenteren (oefenen);
- Werken met persoonlijke leerdoelen.

Werkwijze, leermiddelen en structuur per bijeenkomst

Om de cursusdoelen te bereiken wordt gebruik gemaakt van de volgende leermiddelen:

- theoriebestudering en -bespreking;
- vaardigheidsoefening, zoals bijv: tool-training, rollenspel en simulatiespel;
- reflectie op de eigen leerervaringen tijdens de cursus;
- reflectie op de toepassing in de praktijk.

In aansluiting op genoemde leermiddelen verdient het aanbeveling een cursusbijeenkomst globaal in drieën te delen:

- A. Theoriegedeelte
- B. Praktische training (vaardigheden)
- C. Reflectiegedeelte

Ad A:

De theorie komt tijdens de cursus aan de orde door de gelezen literatuur te bespreken aan de hand van vragen, stellingen en groepsdiscussies. De te bestuderen literatuur correspondeert met het onderwerp van de bijeenkomst:

- 10 à 15 pagina's per cursus uur;
- minimaal 60% van de literatuur is jonger dan 10 jaar.

Ad B:

De vaardigheden worden geoefend met behulp van een systematische training in het doen van individuele-, interactionele-, en groepsinterventies. Dit kan in een apart interventiepracticum, of tijdens de bijeenkomsten. De toepassing van deze vaardigheden wordt geoefend met behulp van rollenspel en in praktijksimulaties.

Ad C:

Reflectie op eigen leerproces: de eigen ervaringen van de cursist in zowel de rollenspelen als in de cursusgroep zijn belangrijke leermomenten. De groepsdynamiek van de cursusgroep leent zich uitstekend ter illustratie van de besproken groepsdynamische en specialistische onderwerpen. Het is daarbij uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de cursusgroep gaat functioneren als leertherapiegroep. De cursusgever is waar mogelijk in zijn interventies een passend model voor de groepsdynamische aanpak en specialistische methode.

Reflectie naar de praktijk: een reflectief onderdeel 'casuïstiek' is geschikt voor de verbinding naar de praktijk bijvoorbeeld aan de hand van een observatieopdracht.

Onderwerpen/ inhoud

De onderstreepte onderwerpen moeten expliciet aan de orde komen:

1. Groepen en therapiegroepen; geschiedenis en ontwikkeling van groepspsychotherapie; groepsdynamica en dieptepsychologie. Kenmerken van de cliënten/patientendoelgroep van deze specialistische methode; passende setting voor deze cliënten/patientendoelgroep; indicatie voor de vorm van roepspsychotherapie van deze cursus.
2. De specialistische methode van deze cursus; de combinatie van groepsdynamica en de andere theoretische en methodische referentiekaders.
3. Veranderingsprocessen; universeel voorkomende therapeutische factoren: Verklaringen voor verandering; regressie en herhaling van oude patronen; corrigerende emotionele ervaring; cognitieve herstructurering en -inzicht; herevaluatie van gebeurtenissen, gedragsverandering; re-parenting, etc. Wat werkt specifiek bij de specialistische groepstherapeutische methode van deze cursus?
4. Methoden en technieken; techniek en beïnvloeding; overzicht verschillende soorten interventies; timing en prioriteit, formulering, individuele en groepsinterventies; betekenisgeving en andere specialistische technieken van de methode en/of referentiekader.
5. Methoden en technieken bij complexe processen;
A: hanteren van angst, weerstand, vermijdingsgedrag; individuele- interactionele- en groepsweerstand; rijpe en primitieve afweervormen; hantering van de overdracht naar verschillende objecten in de groep; positieve en negatieve overdracht; overdrachtsrelaties; hantering regressieniveau; identificatieprocessen,
B: gehanteerde schema's en modi in de groep, omgang met vermijdingsgedrag, interpersoonlijke processen, re-parenting, imaginatie, gebruik van focus in korte termijn groepen.
6. Houding, leiderschap en interactie; leiding geven aan een groep, leiderschapsstijl en grondhouding; tegenoverdracht en zichtbaarheid van de therapeut.
7. Specifieke en complexe situaties.
 Co-therapie; Specifieke problemen: drop-out, anti -groep, scapegoating, agressie, seksualiteit, crisissituaties, acting-out, heftige angst, probleemcliënten/patiënten; combinaties met andere vormen van therapie (farmacotherapie; individuele psychotherapie etc.).
8. Toepassingen. Groepspsychotherapie in de breedte; modificaties voor setting (ambulant, dagklinisch, klinisch) en doelgroep. Specifieke vorm van groepstherapie van deze cursus.
9. Beëindiging van therapie; ontkenning, rouw, separatie, autonomie en individualiteit, depressieve en agressieve gevoelens.

Evaluatie en toetsing

De theoretische kennis wordt getoetst door middel van een schriftelijke toets.

De technische vaardigheden en houding worden tijdens de praktijkdelen van de cursus voortdurend geëvalueerd. Daarbij dient expliciet aandacht besteed te worden aan sterke en zwakke kanten van de cursist als groepspsychotherapeut.

Maximale afwezigheid

Een cursist mag 10 % van de cursustijd missen. Bij meer dan 20% afwezigheid, wordt geen certificaat uitgereikt aan de cursist. Wanneer de cursist tussen 10 en 20% van de cursustijd mist moet dit worden gecompenseerd door een vervangende opdracht. De cursusgever bepaalt de aard en omvang van deze opdracht.

Maximum aantal deelnemers en aantal docenten

Het maximum aantal deelnemers aan een Specialistische Cursus is 18. Bij 14 deelnemers volstaat één docent. Bij 15 tot 18 deelnemers dient de cursus door twee docenten gegeven te worden.

Totaal literatuuroverzicht

Aan het eind van het draaiboek moet er een overzicht zijn van de te bestuderen literatuur. Het verdient aanbeveling de literatuur per cursusbijeenkomst eveneens te vermelden in het draaiboek.